

SPEL DER TRONEN IN SPANJE

Reconquista van Miquel Bulnes is ideale stof voor tv-series

Zijn penis is als de Ka'aba
Van heinde en verre reizen machtigen af
om hem aan te mogen raken.

Op dergelijke wijze werden drinkgelagen aan het moslimhof van Sevilla anno 1086 occasioneel opge-luisterd met spitse verzen die in dit geval de machtige Berberbondgenoot Yusuf ibn Tasufin in zijn (onder) hemd moesten zetten. Al-Fukayk, de bevlogen dichter van deze spotverzen, is maar een van de vele kleurrijke – en echt bestaande – personages uit *Reconquista*, de historische avonturenroman van Miquel Bulnes (1976), die met wervelend plezier Andalusië tussen 1082 en 1091 laat herleven in al zijn sensuele schittering, maar ook diepmenselijke tragiek.

Zevenhonderd bladzijden lang neemt Bulnes als een volleerde kroniekschrijver de lezer mee naar een tijdsgewricht waarin op het Spaans-Portugese schiereiland iedereen elkaar bevocht: de katholieke Castiliaanse koning Alfonso VI versus allereerst de moslimkoning van Sevilla, maar daarnaast eveneens de christelijke Spaanse families onderling (bijvoorbeeld die van Galicië versus León-Castilië) en de islamitische stadsstaten of *taifa's* in Andalusië. Sevilla kon het bloed drinken van Cordoba terwijl Murcia en Valencia Granada de loef wilden afsteken. Tel daarbij de talloze bondgenootschappen die werden aangegaan op, en de wereld stond toen elke week in brand, zo lijkt het wel.

Knap hoe Bulnes zijn tolstojiaanse plethora aan personages toch boeiend weet te houden doordat elk van hen zijn eigen wagneriaanse leidmotief heeft als hij optreedt. Zo is er dus de satirische dichter Al-Fukayk, die zijn hilarische vrijpostigheid vaak moet bekopen met geselslagen of opsluiting, en de vizier van de belastingen Ibrahim – de ultieme *survivor* – die bij voorkeur rondjes draait rond de schrijftafel in het midden van zijn werkkamer om zo op nieuwe belastingideeën te komen: “Bijvoorbeeld het idee om tol te heffen op de brug over de Guadalquivir, of het idee om toegangsgeld te rekenen voor de ezels die de stad worden binnengebracht, of het idee om belasting te heffen op het gebruik van de geplaveide

Ramón Cortés, *El Rey Alfonso VI de León*, 1851, olie op doek, 222 x 140 cm, Museo del Prado, Madrid

straat door kooplieden.” Belastingen waren toen, en nu, de smeerolie die het staatsbestel deed draaien: van de oorlogseconomie in het algemeen, en van het potverterende establishment in Sevilla met koning Al-Mutamid, diens harem en zijn vier erkende zonen in het bijzonder.

De aanleiding voor de katholieke koning Alfonso om Al-Mutamid van Sevilla op de knieën te dwingen, was trouwens in de eerste plaats de weigering van zijn Sevilliaanse collega om de belastingen aan Alfonso (de zogenaamde *parias*) te betalen. Twee neven uit een onooglijk Castiliaans dorpje komen bij dit conflict in twee tegenovergestelde kampen te staan: Eloy schopt het tot edelman in het leger van Alfonso, terwijl Carmelo terechtkomt aan het hof van Sevilla als geapprecieerde diplomaat-ridder. Beide hoofdpersonages, die het hele boek door op zoek zijn naar elkaar én naar de liefde, geven Bulnes de gelegenheid om van binnenuit een doorleefd portret te schilderen van de aparte Moorse en katholieke zeden.

Terwijl Alfonso voortdurend onderweg is om weer eens een belastingonwillige stad te belegeren – en zich ondertussen suf piekert over zijn troonopvolger – resideert de koning in zijn Sevilliaanse paleis en bij zijn harem. Zijn mama zwaait de scepter over de groep vrouwen, waarin door omstandigheden een liefde van Carmelo terecht komt. Zij ontsnapt uiteindelijk met de hulp van een zekere Teresa, die in een biecht vertelt hoe zij als echtgenote van de Galicische koning zelf heeft meegemaakt hoe die laatste door diens eigen broer Alfonso werd *kaltgestellt*, zodat Alfonso ook het naburige Galicië kon inpikken. Een verwisseling met lijkisten speelt uiteindelijk nog een cruciale rol in de afwikkeling van het verhaal.

De biechtvader van deze onthullingen die doen denken aan de manier waarop de exotische Sheherazade haar duizend-en-één verhalen opdist, is een benedictijner monnik die gehoorzaam is aan de abt van Cluny. Het wel heel bijzondere klooster waarin hij het onwaarschijnlijke levensverhaal van Teresa optekent, speelt een sleutelrol in de alliantie tussen de katholieke kerk en de Castiliaanse kroon. Bulnes geeft terloops ook een interessante inkijk in de manier waarop de katholieke Romeinse ritus via de overambitieuze aartsbisschop van Toledo de inheemse Visigotische rituelen (en bijbehorend Gotisch taalgebruik) probeert te liquideren.

Je moet als schrijver van goeden huize zijn om deze rijk gedocumenteerde kerk-, oorlogs-, familie- en liefdesgeschiedenis tot een boeiend verhaal te smeden. Maar de puntige stijl van Bulnes, gecombineerd met zijn jongensachtige zin voor avontuur, maakt van deze geschiedenis(en)les een spektakel dat je geen moment loslaat. Bulnes fileerde aanvankelijk in korte satirische romans de medische wereld – *Lab* (2003), *Zorg* (2005) en *Attaque!* (2007) – maar veranderde het geweer van schouder met zijn historische roman *Het bloed in onze aderen* (2011). Bulnes ging daarin op zoek naar zijn Spaanse roots en kwam uit in het interbellum en de aanloop naar de Spaanse burgeroorlog.¹

Zeven jaar heeft hij nu geschreven aan zijn magnum opus *Reconquista*, waarin hij nog verder teruggaat in de Spaanse tijd om uiteindelijk ook de wereld van vandaag een spiegel voor te houden aan de hand van middeleeuwse verspil- en oorlogszucht en machismo: “Het slagveld waar mannen de meeste overwinningen behalen is dat in eigen gedachten.”

Het enige minpuntje in deze voor mij tot nu toe beste Nederlandstalige roman van het jaar is het grote aantal on-Nederlandse gallicismen: van “imploreert” en “exclameert” tot “celebratie”, “beatificatie” en “insolentie”; van “confessant” en “persistent” tot “prudent”. Om maar te zwijgen van “ornamenteren”, “effectueren” en zelfs “zich verex-cuseren”. Spijtig dat een eindredacteur de auteur daar niet even op heeft gewezen.

Nu ja, het is een kniesoor die daarover valt. Bulnes heeft met *Reconquista* een heuse krachttoer geleverd. Hij is geen Umberto Eco, die filosofischer maar vaak ook langdradiger te werk gaat. Met Stefan Hertmans *De bekeerlinge*², dat zich ook aan het einde van de elfde eeuw afspeelt, treedt hij evenmin in competitie: Hertmans is veel meer moraliserend en psychologiserend, terwijl Bulnes volop de kaart trekt van het historische, veelkleurige panorama én het vertelplezier. Dit is de stof waaruit de betere HBO- of Netflix-serie wordt gemaakt. Tot het zover is, kunnen we volop genieten van dit Spaanse *Spel der tronen* op papier.

FRANK HELLEMANS

MIQUEL BULNES, *Reconquista*, Prometheus, Amsterdam, 2018, 704 p.

NOTEN

- 1 MARK CLOOSTERMANS, ‘Literair stratego van almaar hoger niveau. Vier romans van Miquel Bulnes’, *Ons Erfdeel*, jg. 55 (2012), nr. 3, pp. 167-169
- 2 HANS DEMEYER, ‘Dagdromen om te ervaren. *De bekeerlinge* van Stefan Hertmans’, *Ons Erfdeel*, jg. 60 (2017), nr. 2, pp. 156-157